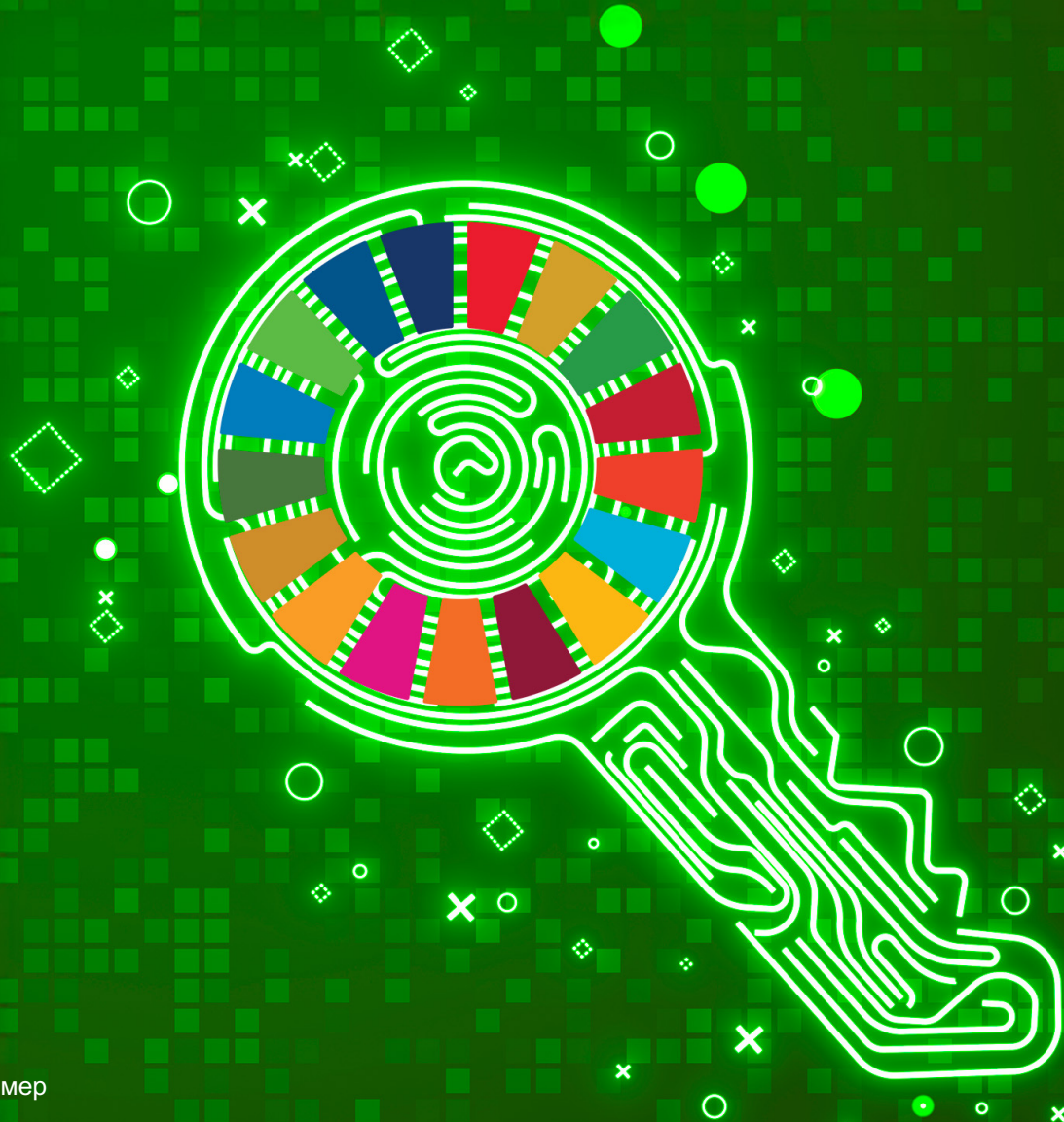

НАҚТЫ ПРОГРЕСТІҢ КІЛТІ РЕТІНДЕ ОДМ-ГЕ БАСЫМДЫҚ БЕРУ

№4

Дисклеймер

Осы материалды "Қазақстан қор биржасы" АҚ (KASE) Sustainability Solutions-пен бірлесіп ресми және жалпыға қолжетімді көздерден алынған ақпарат негізінде дайындады және тек қана ақпараттық мақсаттарда ұсынылады.

KASE мен Sustainability Solutions үшінші көздерден алынған ақпараттың дәлдігіне, толықтығына, дұрыстығына немесе өзектілігіне кепілдік бермейді және ықтимал қателер, дәлсіздіктер немесе қателіктер үшін жауапты болмайды.

Материалдың мазмұны және онда көрсетілген тұжырымдар инвестициялық ұсыным, ұсыныс немесе қандай да бір қаржы құралдарының, қызметтердің немесе компаниялардың жарнамасы болып табылмайды. Ұсынылған ақпарат негізінде қабылданатын кез келген шешімдерді пайдаланушылар дербес және олардың өз тәуекелдерімен жүзеге асырады.

KASE мен Sustainability Solutions алдын ала хабарламастан осы материалға өзгерістер мен толықтырулар енгізу құқығын өзіне қалдырады. Осы материалдан ақпаратты пайдалану, тарату немесе жаңғырту авторлық және сабақтас құқықтар туралы нормаларды қоса алғанда, қолданылатын заңдарды сақтай отырып жүзеге асырылады, бұл ретте мұндай іс-әрекеттер үшін барлық жауапкершілік пайдаланушыға жүктеледі.

ОДМ-ге қол жеткізудің тиімділігі көбінесе компания өзі үшін стратегиялық бағдар ретінде қабылдайтын және өз қызметіне интеграциялайтын орнықты даму мақсаттарының санына және релеванттылығына байланысты. Ресурстардың шектеулі болуы, салалық ерекшеліктегі, қызмет ауқымындағы және әсер ету сипатындағы айырмашылықтар компанияның барлық мақсаттарға қол жеткізуге бірдей тиімді қатысуына мүмкіндік бермейді. Сонымен қатар, басым ОДМ-ді таңдау бизнеске ресурстарды компания барынша оң әсерді (импакт) қамтамасыз етуге қабілетті бағыттарға шоғырландыруға мүмкіндік береді, сонымен бір мезгілде өзінің стратегиялық тәуекелдерін төмендетеді және даму үшін жаңа мүмкіндіктер жасайды.

Бұл шығарылымда бизнес үшін басым ОДМ анықтау тәсілдерін қарастырамыз және ОДМ салалық ерекшелікпен, елеулі әсерлермен және стратегиялық міндеттермен қалай байланысты болатынын көрсететін қазақстандық компаниялардың кейстерімен таныстырамыз.

БҰҰ-ның Орнықты даму мақсаттарына басымдық берудің әдістері мен тәсілдері

Басым ОДМ-ді анықтаудың қазіргі заманғы тәсілдері теріс әсерді төмендетуге және қоғам, экономика және қоршаған орта үшін импакт жасауға, мүдделі тараптардың күтулерін, сондай-ақ стратегиялық тәуекелдер мен бизнес үшін мүмкіндіктерді ескеруге мүмкіндік беретін неғұрлым маңызды бағыттарға компанияның күш-жігерін шоғырландыруды көздейтін қағидаттарға негізделеді.

Бұл ретте мақсаттарды таңдау "SDG washing" — едәуір теріс әсерлер бизнес жауапкершілігінің периметрінде қалатын неғұрлым "ыңғайлы", оңай қол жеткізілетін немесе ең аз шығынды мақсаттарды таңдауға айналмауы тиіс.

Салалық талдау — ОДМ таңдаудағы алғашқы қадам

Экономиканың әрбір саласы ОДМ шектеулі шеңберіне елеулі әсер етеді. Мысалы, энергетикалық компаниялар үшін ОДМ 7 "Қымбат емес және таза энергия" және ОДМ 13 "Климаттың өзгеруіне қарсы күрес", агроөнеркәсіптік сектор кәсіпорындары үшін — ОДМ 2 "Ашаршылықты жою", ОДМ 6 "Таза су және санитария" және ОДМ 15 "Құрлықтың экожүйесін сақтау", ал қаржы секторы үшін — ОДМ 8 "Лайықты жұмыс және экономикалық өсім", ОДМ 9 "Индустрияландыру, инновациялар және инфрақұрылым" және ОДМ 10 "Теңсіздікті азайту" едәуір маңызды болып табылады. Осылайша, индустриялық тиесілілігі бойынша бизнес өз бизнесінің әсер етуінің неғұрлым ықтимал бағыттарын және тиісінше, тиісті ОДМ-ді тез анықтай алады.

Халықаралық ұйымдар түрлі уақытта бизнеске көмектесу үшін нұсқаулар мен анықтамалықтар әзірледі. Осылайша, WBCSD (1) *SDG Sector Roadmap* (2), оның ішінде химия және мұнай-газ өнеркәсібі, ауыл шаруашылығы және басқа да салалар үшін салалық құжаттар сериясын шығарды. Әрбір құжат релевантты салалық ОДМ тізімін, әрбір ОДМ-ді тізімге енгізудің негіздемесін, әсер ету мысалдарын және үздік практикаларды қамтиды. Қызмет көрсету, көлік, автомобиль жасау саласында жұмыс істейтін компаниялар үшін *World Benchmarking Alliance Industry to SDG Mapping-me* (3) релевантты ОДМ көрсетілген кесте пайдалы болады.

Ең ыңғайлы заманауи практикалық құрал *SDG Action Manager* (4) платформасы болып табылады. Ол компанияның базалық бейінін толтырғаннан кейін интерактивті тәртіптемеде неғұрлым релевантты ОДМ бойынша ұсынымдар алуға мүмкіндік береді.

Алайда салалық тәсілді тек алдын ала кезең ретінде қарау орынды екенін атап өткен жөн. Шынында да, ол әлеуетті маңызды бағыттарды анықтауға мүмкіндік береді, алайда нақты компанияның ерекшелігін көрсетпейді және оның нақты әсерінің ауқымын ескермейді.

Әсер ету негізінде басымдық беру тәсілі

Компания әсерлерін талдауға негізделген әдіс релевантты ОДМ анықтауға неғұрлым сарапталған тәсіл болып табылады. *UNDP SDG Impact Standards* (5) және *ISO/UNDP PAS 53002:2024 Guidelines for contributing to the United Nations Sustainable Development Goals (SDGs)* (6) екі халықаралық стандарты басымдықтың неғұрлым тартымды немесе қоғамдық маңызы бар ОДМ-ді таңдаудан емес, мүдделі тараптарға өздерінің нақты және әлеуетті әсерлерін анықтаудан және одан әрі оларды тиісті міндеттермен және орнықты даму мақсаттарымен салыстырудан басталатынын тікелей көрсетеді.

(1) ағылш. World Business Council for Sustainable Development — көміртекті бейтараптық пен орнықты дамуды қамтамасыз ету үшін экологиялық және әлеуметтік стандарттарды енгізуде бизнеске көмек көрсететін әлемнің 250-ден астам жетекші компанияларын біріктіретін жаһандық коммерциялық емес ұйым.

(2) <https://www.wbcsd.org/actions/sdg-sector-roadmaps/>.

(3) <https://assets.ctfassets.net/l575jm7617lt/a9gp1qeOo4xSIVVsuoXvg/e6cae6b05a66e222f00ca35361fd986d/sdg-am-technical-guide-en-us.pdf>.

(4) <https://unglobalcompact.org/take-action/sdg-action-manager>.

(5) https://sdgprivatefinance.undp.org/sites/default/files/resource-documents/SDG-Impact-Standards-for-Bonds-Version-1_0-FINAL_EN.pdf.

(6) <https://www.iso.org/standard/87945.html>.

SDG Action Manager платформасында компания географиялық контекстті, бизнес-модельдің ерекшеліктерін, мүдделі тараптармен өзара іс-қимылды ескере отырып, әсерлерге талдау жүргізе алады.

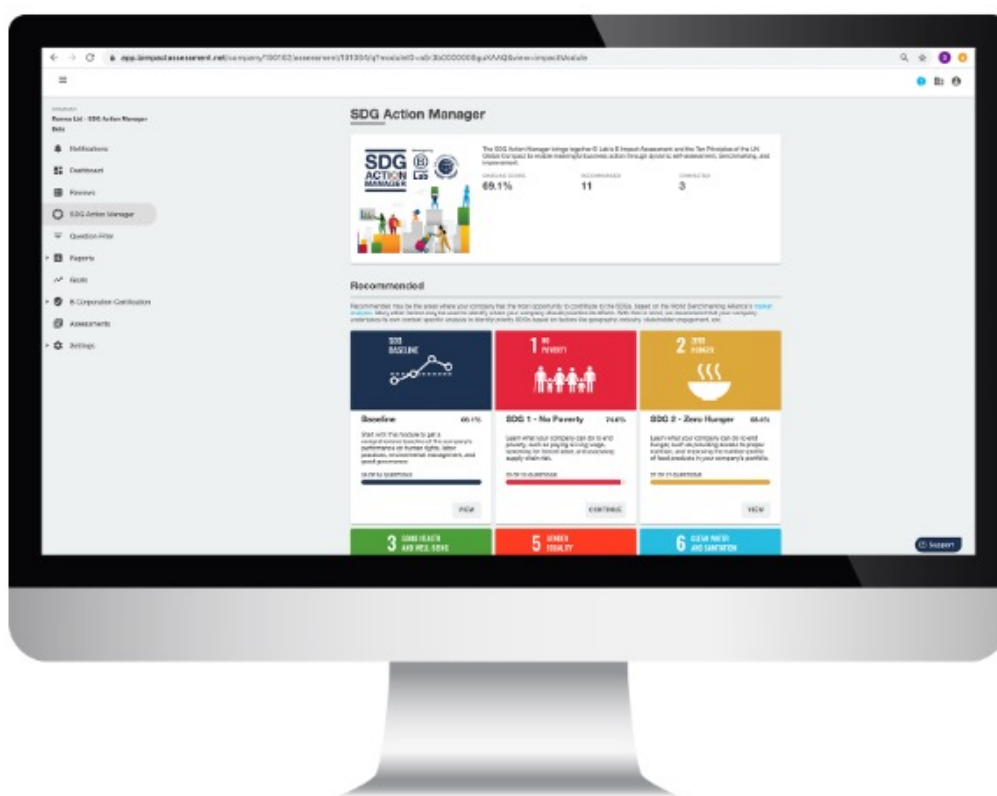
Осылайша, ОДМ таңдай отырып, компаниялар "біздің қызметіміздің қандай нәтижелері қоғам мен қоршаған орта үшін неғұрлым маңызды болып табылады?" деген сұраққа жауап іздеуге тиіс. Нәтижесінде ұйым шын мәнінде оң әсерді күшейтуге немесе теріс әсерді азайтуға қабілетті бағыттарға басымдық беріледі.

Бұл тәсілдің маңызды ерекшелігі оң және теріс әсерлерге бірдей назар аудару болып табылады. Халықаралық стандарттар ОДМ-ге қол жеткізуге бизнестің үлесі қызметтің теріс салдарларын жүйелі басқарусыз мүмкін еместігін атап көрсетеді. Сондықтан басымдық беру орнықты дамудың қазіргі бар жобаларын ғана емес, сонымен бірге ұйым неғұрлым экологиялық, әлеуметтік немесе экономикалық тәуекелдерді туғызатын салаларды да ескеруі тиіс.

Мүдделі тараптардың рөлі

Қазіргі заманғы стандарттар орнықты дамуды компанияның мүдделі тараптардың кең ауқымымен өзара іс-қимылының нәтижесі ретінде қарастырады. ОДМ-ге басымдық беру процесі мүдделі тараптардың неғұрлым маңызды топтарын анықтау, олардың күтулерін анықтау, туындайтын әсерлердің сипатын бағалау және қандай ОДМ анықталған проблемалармен неғұрлым тығыз байланысты екенін талдау кезеңдерін қамтуы тиіс. Мұндай тәсіл компания басымдықтарды тек қана өзінің стратегиялық мүдделеріне сүйене отырып анықтайтын жағдайды болдырмауға мүмкіндік береді.

Осылайша, бүгінде ұйымның оң өзгерістерді жасау және өз қызметінің қоғам, табиғат және экономика үшін теріс салдарын барынша азайту қабілеті басты назарда. Нақ осындай тәсіл жеке алынған ОДМ-ге формальды сәйкестікті емес, бизнестің Орнықты даму мақсаттарына қол жеткізуге нақты үлесін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Case study: ЦентрКредит Банкі АҚ

Компания туралы

ЦентрКредит Банкі (БСС) — 1988 жылы құрылған Қазақстанның ірі әмбебап банктерінің бірі. Банк жеке және корпоративтік клиенттерге, сондай-ақ шағын және орта бизнес кәсіпорындарына банктік, инвестициялық, сақтандыру және цифрлық қаржылық қызметтердің кең спектрін ұсына отырып, қызмет көрсетеді. 2025 жылдың қорытындысы бойынша ЦентрКредит Банкінің активтері 8,5 трлн теңгеден асты, ал персонал саны 8 мың қызметкерді құрады. Банк Қазақстандағы ең ірі өңірлік желілердің біріне ие, оған 100-ден астам бөлімше мен 500-ден астам банкомат кіреді. Банктің экожүйесіне БСС.KZ цифрлық банкі, БСС Invest еншілес ипотекалық ұйымы, сақтандыру және инвестициялық сервистері, сондай-ақ бөлшек, корпоративтік және инвестициялық банкингке арналған өнімдер кіреді.

Банктің басым ОДМ таңдау тәсілдері

ЦентрКредит Банкі БҰҰ-ның Жаһандық шартына (UN Global Compact) қосылғаннан кейін 2023 жылы БҰҰ-ның Орнықты даму мақсаттарымен жүйелі жұмысты бастады. ОДМ интеграциясы Банктің орнықты дамуын басқару жүйесін дамытудың және ESG-тәсілдерді стратегиялық және операциялық басқаруға енгізудің бір бөлігіне айналды.

Банктің басым ОДМ-ді анықтау жөніндегі әдіснамасының негізінде ұйым неғұрлым елеулі және өлшенетін үлес қосуға қабілетті Орнықты даму мақсаттарын анықтау қағидаты жатыр. Бұл үшін Банкте мүдделі тараптардың стратегиясын, салалық ерекшелігін және күтулерін талдауды үйлестіретін тәсіл пайдаланылады.

Басым ОДМ-ді анықтау процесі

Банктегі басым ОДМ-ді анықтау әлеуетті релевантты мақсаттар тізбесін

қалыптастыруды, мүдделі тараптарды тарта отырып, олардың маңыздылығын бағалауды және кейіннен басым мақсаттарды бекітуді қамтитын дәйекті процесті білдіреді.

Процесс (1-сурет) әлеуетті релевантты ОДМ кеңейтілген тізбесін (long list) қалыптастырудан басталады. Оны дайындау кезінде Банктің орнықты даму саласындағы стратегиялық басымдықтары, халықаралық практикалар, сондай-ақ қаржы секторында қолданылатын тәсілдер ескеріледі. Процесті үйлестіруді Орнықты даму орталығы жүзеге асырады.

1-сурет. ЦентрКредит Банкінің басым ОДМ анықтау процесі

1-кезең

Стратегиялық басымдықтарды талдау

1

- Банктің корпоративтік жауапкершілік пен орнықты даму саласындағы стратегиялық даму аспектілері мен бағыттарын айқындау мақсатында Банктің ішкі стратегиялық құжаттары және корпоративтік жауапкершілік пен орнықты даму саласындағы халықаралық бастамалар зерделенді.
- БҰҰ ОДМ-ның маңыздылығын 5 балдық шәкіл бойынша (5 балл – ең маңызды басымдық, 1 балл – ең төмен басымдық) саралай отырып, Банк басшылығы мен жұмыскерлері арасында сауалнама жүргізілді.
- Сауалнамаға Басқарма мен Директорлар кеңесінің мүшелері, басшылар мен мамандар қатысты.

2-кезең

Салалық тәжірибені талдау

2

- Саладағы компаниялар арасында басым БҰҰ ОДМ талдау жасалды.
- Басшылық пен жұмыскерлер арасында жүргізілген сауалнама нәтижесі және оларды саладағы компаниялар арасындағы басым БҰҰ ОДМ-ға жасалған талдау нәтижесімен салыстыру негізінде басым 8 БҰҰ ОДМ бастапқы тізбесі айқындалды.

3-кезең

Мүдделі тараптардың пікірін ескеру

3

- Сыртқы мүдделі тараптардың кең ауқымы арасында БҰҰ ОДМ маңыздылығын 5 балдық шәкіл бойынша саралай отырып сауалнама жүргізілді.
- Сыртқы мүдделі тараптардың өкілдері: Іскерлік серіктестер; Клиенттер; Сарапшылық қауымдастықтар мен халықаралық ұйымдар; Банк қызметін жүзеге асыратын өңірлердің тұрғындары және үкіметтік емес ұйымдар; Бұқаралық ақпарат құралдары.
- БҰҰ-ның әрбір ОДМ ішкі және сыртқы мүдделі тараптар үшін маңыздылығы тұрғысынан сараланды. Нәтижесінде БҰҰ-ның басым ОДМ матрицасы қалыптастырылды

4-кезең

БҰҰ ОДМ басымдыққа бөлу

4

Сауалнама нәтижесін талдау және маңыздылық матрицасын қалыптастыру қорытындысы бойынша ең жоғары 5 балдың ішінде жиынтық басымдық деңгейі 3,8 балдан төмен емес 9 БҰҰ ОДМ басым бағыт ретінде айқындау туралы шешім қабылданды.

Дереккөз: ЦентрКредит Банкінің 2023 жылғы орнықты даму туралы есебі

Келесі кезеңде әрбір Орнықты даму мақсатының маңыздылығын бағалау жүргізіледі. Тек сараптамалық бағалауға негізделген тәсілдерге қарағанда, Банк мүдделі тараптарды басымдықтарды таңдау процесіне белсенді тартады. Бағалауға басшылықтың өкілдері, Банк қызмет-

керлері, клиенттер, іскерлік серіктестер, сарапшылар қоғамдастығының және қоғамдық ұйымдардың өкілдері қатысады. Қатысушыларға Банктің қызметі мен оның орнықты дамуға әлеуетті үлесінің маңыздылығын бес балдық шәкіл бойынша бағалау ұсынылады.

Алынған нәтижелер талданады және ОДМ басымдығы матрицасын құру үшін пайдаланылады (2-сурет). Оның негізінде Банктің стратегиялық басымдықтарын да, мүдделі тараптардың күтулерін де көрсететін орнықты дамудың фокустық (басым) мақсаттарының тізбесі анықталады.

Басым ОДМ-нің қорытынды тізбесі Директорлар кеңесі бекітетін Банктің орнықты даму саясатында бекітіледі. Басым ОДМ және оларға қол жеткізуге Банктің қосқан үлесі туралы ақпарат жыл сайын Орнықты даму туралы есепте ашылады.

2-сурет. ЦентрКредит Банкінің ОДМ басымдығының матрицасы

ОДМ басымдық деңгейі, балл

№	ОДМ Атауы	Ішкі	Сыртқы	Жалпы
1	4 Сапалы білім беру	4,05	4,35	4,20
2	8 Лайықты еңбек және экономикалық өсу	3,73	4,35	4,04
3	3 Мықты денсаулық және әл-ауқат	4,23	3,80	4,01
4	13 Климаттың өзгеруімен күрес	3,71	4,25	3,98
5	5 Гендерлік теңдік	3,79	4,15	3,97
6	9 Инновация мен инфрақұрылым	3,65	4,20	3,93
7	17 Орнықты даму үшін серіктестік	3,51	4,30	3,90
8	6 Таза су мен санитария	3,84	3,90	3,87
9	7 Қымбат емес және таза энергия	3,93	3,70	3,82

№	ОДМ Атауы	Ішкі	Сыртқы	Жалпы
10	10 Теңсіздікті азайту	3,63	3,75	3,69
11	11 Орнықты қалалар мен елді мекендер	3,65	3,60	3,63
12	2 Аштықты жою	3,97	3,25	3,61
13	12 Жауапты тұтыну және өндіріс	3,76	3,45	3,61
14	16 Бейбітшілік, әділ сот және тиімді институттар	3,51	3,65	3,58
15	15 Құрлық экожүйелерін сақтау	3,57	3,50	3,54
16	14 Теңіз экожүйелерін сақтау	3,41	3,40	3,41
17	1 Кедейлікті жою	3,61	3,35	3,48

Бағалауды үнемі өзектендіру Банк тәсілінің ерекшелігі болып табылады. Жыл сайын ішкі және сыртқы мүдделі тараптарға таңдалған ОДМ өзінің өзектілігін сақтап қалатынын бағалауға, сондай-ақ стейкхолдерлердің күтулеріндегі және сыртқы ортадағы өзгерістерді анық-

тауға мүмкіндік беретін қайта сауалнама жүргізіледі. Банк Стратегиясындағы, бизнес-модельдегі және сыртқы жағдайлардағы өзгерістерді ескере отырып, оның нәтижелерін талдағаннан кейін фокустық ОДМ тізбесін қайта қарау қажеттігі туралы шешім қабылданады.

ОДМ интеграциясы және нәтижелілікті бағалау

Басым ОДМ анықталғаннан кейін олар Банктің орнықты дамуын басқару жүйесіне интеграцияланады. Фокустық Мақсаттар Орнықты даму саясатында бекітілген және ESG-стратегияны қалыптастыру, бастамаларды жоспарлау және қаржылық емес есептілікті дайындау кезінде ескеріледі. Жыл сайынғы негізде Банк таңдалған ОДМ-ге қол жеткізуге өз салымының мониторингін жүзеге асырады және қол жеткізілген нәтижелер туралы ақпаратты жария есептілікте ашады.

Басымдық беруден практикалық іске асыруға

Бекітілгеннен кейін басым ОДМ Банктің орнықты дамуын басқару жүйесіне енгізіледі. Олар ESG және климаттық стратегияларды әзірлеу, бастамаларды жоспарлау, қызмет көрсеткіштерін белгілеу және қаржылық емес есептілікті дайындау кезінде ескеріледі.

ОДМ-мен байланысты стратегиялық мақсаттар KPI-де декомпозицияланады және жауапты бөлімшелердің мақсаттар карталарында бекітіледі. Олардың орындалуы басқарушылық дашбордтар және ішкі есептілік арқылы қадағаланады. Нәтижелерді, оның ішінде Директорлар кеңесі жанындағы Орнықты даму комитеті қарайды.

Банктің фокустық ОДМ-ге қол жеткізуге қосқан үлесі туралы ақпарат жыл сайын Орнықты даму туралы есептің құрамында жарияланады. Осылайша, таңдап алынған Мақсаттар халықаралық бағдарлардың жалпы тізбесінен қызметтің нақты бағыттарына, көрсеткіштер мен нәтижелерге ауыстырылады.

ОДМ 13 "Климаттың өзгеруіне қарсы күресті" іске асыру үлгісі

ОДМ 13 мүдделі тараптардың күтулерін, климаттық тәуекелдерді және Банктің операциялық қызметіне де, ол қаржыландыратын жобаларға да байла-

нысты әсерді ескере отырып, басым жобалардың қатарына жатқызылды. Осы мақсатты іске асыру шеңберінде Банк Орталық Азия банктері арасында бірінші болып Климаттық стратегияны бекітті. Ол мыналарды:

- Scope 1, 2 және 3 парниктік газдар шығарындыларын базалық 2023 жылға қарағанда 2030 жылға қарай 42%-ға қысқартуды;
- жасыл қаржыландыру көлемін 400 млрд теңгеге дейін ұлғайтуды;
- кредиттік портфельдің климаттық тәуекелдерін бағалауды және төмендетуді;
- қаржыландырылатын шығарындыларды біртіндеп қысқартуды көздейді.

Климаттық стратегияны әзірлеу кезінде Банк климаттық тәуекелдерді және кредиттік портфельдің көміртегі ізін талдады. Алынған нәтижелер қаржыландырылатын шығарындыларды азайту және орнықты қаржыландыруды кеңейту бойынша басым бағыттарды анықтауға мүмкіндік берді.

Климаттық стратегияны іске асыру бір мезгілде жаңартылатын энергетика және энергия тиімділігі саласындағы жобаларды қаржыландыру арқылы ОДМ 7 "Қымбат емес және таза энергияға" қол жеткізуге ықпал етеді. Бұдан басқа, тиісті бастамалар Париж келісімі шеңберінде Қазақстан Республикасының ұлттық климаттық мақсаттарына қол жеткізуді қолдайды.

ЦентрКредит Банкінің ұсынымдары

Банкте ОДМ-мен жұмыс істеу тәсілін жетілдіруде Банктің 2023-2025 жылдары БҰҰ Жаһандық шартының SDG Ambition халықаралық бағдарламасына қатысуы маңызды рөл атқарғаны атап өтілді. Алынған тәжірибе ОДМ-ді барынша тиімді интеграциялауға олар корпоративтік әлеуметтік жауапкершіліктің дербес бағыты ретінде емес, басқарушылық шешімдерді қабылдау, стратегиялық жоспарлау және бизнесті ұзақ мерзімді дамыту құралы ретінде қарастырылғанда қол жеткізілетінін растады.

Case study: "Самұрық-Энерго" АҚ

Компания туралы

"Самұрық-Энерго" АҚ — 2007 жылы құрылған және "Самұрық-Қазына" АҚ құрылымына кіретін Қазақстанның ірі көпсалалы электр энергетикалық холдингі. Топ персоналының жалпы саны 25 мыңға жуық қызметкер болатын 20-дан астам еншілес компанияларды біріктіреді. "Самұрық-Энерго" АҚ белгіленген электр қуатының 30%-ын және елдегі энергетикалық көмір өндірудің 39%-дан астамын қамтамасыз етеді. Қызметтің негізгі бағыттары электр және жылу энергиясын өндіру, электр энергиясын беру, бөлу және өткізу, көмір өндіру, сондай-ақ өндіруші қуаттарды жаңғырту, реконструкциялау және салу жолымен электр энергетикасы саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру болып табылады. Топтың құрамына ұлттық маңызы бар объектілерді қоса алғанда, Қазақстанның ірі энергетикалық компаниялары – Екібастұз ГРЭС-1 мен ГРЭС-2, Алматы электр станциялары (АлЭС), Алатау Жарық Компаниясы (АЖК), сондай-ақ гидро-, жел және күн энергетикалық активтері кіреді. 2025 жылдың қорытындысы бойынша 40,4 млрд кВт/сағ электр энергиясы өндірілді, ал кәсіпорындардың белгіленген қуаты 7 885 МВт құрады.

Самұрық-Энерго компаниясының басым ОДМ таңдау тәсілдері

"Самұрық-Энерго" АҚ ұзақ жылдар бойы корпоративтік басқару жүйесіне тұрақты даму қағидаттарын дәйекті түрде интеграциялап келеді. Қаржылық емес ақпаратты жария түрде ашу практикасы Компанияда 2009 жылдан бері жүргізіліп келеді, ал БҰҰ-ның Орнықты даму мақсаттары алғаш рет 2019 жылы жария есептілікте көрсетілді. Кейіннен релевантты Мақсаттарды анықтау тәсілі оларды Компания қызметімен ресми салыстырудан БҰҰ ОДМ-ге қол жеткізуге нақты үлесін бағалауға қарай дамыды.

"Самұрық-Энерго" АҚ-да орнықты дамудың басым мақсаттарын таңдау орнықты дамуды басқару жүйесіне кіріктірілген үздіксіз процесс ре-

тінде қарастырылады. ОДМ релеванттылығы даму стратегиясының өзгерістерін, салалық үрдістерді, климаттық реттеуді, технологиялық трансформацияны және мүдделі тараптардың күтулерін ескере отырып бағаланады. Басымдық бизнес-модельді және Компанияның экономикаға, қоғамға және қоршаған ортаға әсерін кешенді талдауға негізделеді.

ОДМ-ге қол жеткізуді басымдық беру және басқару процесін үйлестіруді "Корпоративтік басқару және орнықты даму" департаменті жүзеге асырады. Басым ОДМ-ді анықтауға стратегия, өндірістік қызмет, еңбекті қорғау, экология, персоналды басқару, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау бағыттары бойынша бейінді бөлімшелер қатысады.

Басым ОДМ-ді анықтау процесі екі деңгейде жүзеге асырылады (3-сурет). Бірінші деңгей бесжылдық Орнықты даму саласындағы бастамалар жоспарын әзірлеу шеңберінде іске асырылады. Бұл кезеңде даму стратегиясына, елеулі тақырыптарды жыл сайынғы бағалау нәтижелеріне, электр энергетикасы саласының ерекшеліктеріне, Қазақстан Республикасының орнықты даму және энергетикалық өту саласындағы ұлттық басымдықтарына, сондай-ақ Компанияның БҰҰ Жаһандық шарты және басқа да ESG-бастамалар шеңберіндегі халықаралық міндеттемелеріне талдау жүргізіледі. Содан кейін анықталған маңызды тақырыптар БҰҰ ОДМ және ОДМ-міндеттерімен салыстырылады, әлеуетті релевантты ОДМ-ның кеңейтілген тізбесі (long list) қалыптастырылады.

Басымдық беру мүдделі тараптардың энергиямен жабдықтаудың сенімділігіне, климаттың өзгеруіне, еңбекті қорғауға, адам капиталының дамуына, гендерлік теңдікке, экологиялық аспектілерге және инновацияларға байланысты негізгі тақырыптардың маңыздылығын бағалау жолымен жүзеге асырылады.

3-сурет. Самұрық-Энергоның ОДМ басымдық беруінің екі деңгейлі моделі

1. Стратегиялық басымдыққа бөлу

5 жылдық цикл

- 1 Бизнес-модельді, даму стратегиясын және салалық ESG тәуекелдерін талдау
- 2 Үлгімал өзекті ОДМ кеңейтілген тізбесін қалыптастыру.
- 3 Тақырыптардың мүдделі тараптар мен Компания үшін маңыздылығын бағалау.
- 4 Әсер ету ауқымы, маңыздылығы және өлшенуі негізінде басым ОДМ таңдау.

2. Жыл сайынғы өзектендіру

Жылдық цикл

- 1 Маңыздылығын талдау және маңызды тақырыптар матрицасын жаңарту.
- 2 Бұрын айқындалған басым Орнықты даму мақсаттарының өзектілігін тексеру.
- 3 Тәуекел, болжам және нарық жағдайлары өзгеруіне қарай тізбені түзету.
- 4 Жаңартылған басымдықтарды есептілікке және басқару процестеріне енгізу.

Басым ОДМ = стратегиялық маңызы бар тақырыптар + бизнестің нақты әсері + өлшенетін нәтиже

Адамдар және қоғам

Энергия және экономика

Экология және климат

Серіктестік

Нәтижесінде үш түйінді критерийге негізделген басым ОДМ тізбесі қалыптастырылады: Компанияның әсер ету ауқымы, мүдделі тараптар үшін тақырыптың маңыздылығы және нәтижелерді өлшеу мүмкіндігі.

Екінші деңгей маңыздылыққа талдау жүргізу және интеграцияланған есептілікті дайындау шеңберінде басымдықтарды жыл сайын өзектендіруді білдіреді. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл нәтижелері бойынша Компания және оның стейкхолдерлері үшін орнықты дамуның неғұрлым маңызды тақырыптарын көрсететін маңыздылық матрицасы қалыптастырылады. Осы Матрица бұрын анықталған басым ОДМ өзектілігін тексеру және қажет болған жағдайда оларды түзету үшін негіз болады. 2025 жылы ОДМ 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 15 және 17 басым ретінде бекітілді.

ОДМ басымдықтарын анықтағаннан кейін олар Директорлар кеңесі бекітетін "Самұрық-Энерго" АҚ Даму стратегиясы және Орнықты даму саласындағы бастамалар жоспары сияқты стратегиялық құжаттарға интеграцияланады. Атап айтқанда, "Самұрық-Энерго" АҚ-ның 2024-2031 жылдарға арналған даму стратегиясы декарбонизациямен, энергетикалық инфрақұрылымды дамытумен, экологиялық жауапкершілікпен, инновациялармен және адам капиталын дамытумен байланысты бағыттарды қамтиды. Сонымен қатар, басым ОДМ түрлі бағыттар бойынша корпоративтік бағдарламаларды әзірлеу, қызметтің тиімділігін бағалау және интеграцияланған есептілікті дайындау кезінде пайдаланылады.

Басым ОДМ таңдаудың дұрыстығын растау

Басым ОДМ таңдаудың дұрыстығы олардың даму стратегиясымен, маңызды тақырыптарды талдау нәтижелерімен және мүдделі тараптардың күтулерімен тұрақты байланысымен

расталады. Таңдалған бағыттардың әрқайсысы бойынша нақты жобалар мен өлшенетін нәтижелерді көрсету мүмкіндігі, сондай-ақ бағалаудың бірнеше циклі бойындағы басым ОДМ тізбесінің тұрақтылығы қосымша растау болып табылады. Энергетикалық компания үшін таңдалған ОДМ энергетикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етуді, декарбонизацияны, инфрақұрылымды дамытуды, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалануды және әділ энергетикалық көшуді қамтамасыз етуді қоса алғанда, негізгі салалық сынқатерлерді көрсетуі де маңызды критерий болып табылады.

Самұрық-Энерго компаниясының кейсінен не үйренуге болады

Компанияның релевантты ОДМ таңдау тәсілі және олардың әсерлерін (impact assessment), маңызды тақырыптар мен стратегияларды талдау негізінде басымдық беру, сондай-ақ мүдделі тараптардың басымдықтарын кейіннен валидациялау және нақтылау Компания өз қызметінің теріс әсерін барынша азайту және қоршаған ортаға, қоғам мен экономикаға оң әсер ету арқылы орнықты даму мақсаттарына қол жеткізуге үлесін жоспарлайтын кешенді тәсілдің мысалы болып табылады.

Компанияның ұсынымдары

Өз тәжірибесін жинақтай отырып, "Самұрық-Энерго" АҚ ОДМ таңдау беделді пайымдауларға немесе барлық 17 мақсатқа қосқан үлесін көрсетуге емес, бизнестің нақты әсерін талдауға негізделетін модель неғұрлым тиімді болып табылатынын атап көрсетеді. Компанияның пікірінше, Орнықты даму мақсаттары даму стратегиясына, тиімділік көрсеткіштері мен корпоративтік процестерге ықпал ете отырып, басқарушылық және инвестициялық шешімдерді қабылдау жүйесінің бір бөлігі болғанда ғана практикалық құндылық алады.

Анықтама үшін:

"Қазақстан қор биржасы" АҚ (KASE) Орталық Азия өңіріндегі жетекші қор биржасы болып табылады. KASE бағалы қағаздармен сауда-саттық көлемі бойынша ТМД биржалары арасында екінші және FEAS биржаларының акциялар нарығын капиталдандыру көлемі бойынша бесінші орын алады (2024 жылдың қорытындысы бойынша).

Бұл корпоративтік және мемлекеттік бағалы қағаздар, халықаралық қаржы институттарының облигациялары, шетел валюталары, ақша нарығы – репо және своп операциялары, сондай-ақ туынды құралдар үшін әмбебап сауда алаңы. KASE Халықаралық биржалар федерациясының (WFE), Еуро-Азия қор биржалары федерациясының (FEAS) және басқа да халықаралық және отандық кәсіптік бірлестіктердің мүшесі, сондай-ақ БҰҰ-ның "Орнықты даму үшін қор биржалары" бастамасының қатысушысы болып табылады.

Sustainability Solutions басқарушылық консалтинг нарығында 14 жылдан астам уақыт жұмыс істейді. 2023 жылдан бастап компания Орталық Азияда орнықты даму құралдары мен тәжірибелерін (ESG) енгізу жобаларын іске асырады. Sustainability Solutions командасы мүшелерінің корпоративтік басқару, ESG тәуекелдерін талдау, климаттық жауапкершілік, қаржылық емес ақпаратты ашу стандарттары (GRI, SASB, TCFD, IFRS S1, S2) саласындағы халықаралық сертификаттары бар. Индустриялық тәжірибе қаржы және банк секторын, өнеркәсіпті, ауыл шаруашылығын, құрылысты және басқаларды қамтиды.

Орнықты даму жөніндегі дүниежүзілік іскерлік кеңестің Қазақстандық бөлімшесінің (BCSD Kazakhstan), Қырғызстан Банктер Одағы жанындағы Орнықты даму академиясының серіктесі.

Толығырақ: <https://ssolutions.group/>